

вали високі заробітки і сплачували великі суми страхових внесків, але не належать до пільгових категорій. Якщо в середньому вихід на пенсію означає втрату приблизно двох третин доходу, то ці люди позбавляються з припиненням роботи майже 90 % колишнього заробітку. Тим часом у країнах Європейського Союзу пенсіонер з виходом на пенсію втрачає не більше 40 % попереднього доходу. Частка пенсій у сукупних доходах цієї категорії населення України не перевищує 54 %. Низький рівень пенсій змушує багатьох людей продовжувати роботу; протягом перших десяти років після виходу на пенсію працює майже третина пенсіонерів. Розмір пенсій, як і раніше, практично не залежить від стажу і сплачених внесків. Люди, які все життя добросовісно працювали, незадоволені таким станом справ. Як наслідок, це породжує споживачські настрої, незацікавленість роботодавців і працівників у сплаті пенсійних внесків.

Рівень і якість пенсійного забезпечення повинні стати важливою складовою економічного та соціального добробуту населення країни. Організація ефективної системи пенсійного забезпечення є одним із найважливіших завдань, що стоять перед державою і суспільством. Мета реформування забезпечення належного рівня життя людей похилого віку на засадах соціальної справедливості, гармонізації відносин між поколіннями і сприяння економічному зростанню.

Подальше реформування солідарної системи в Україні має передбачати: охоплення системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування усіх працюючих громадян; запровадження нової формули нарахування пенсій, яка б передбачила розширення періоду врахування заробітку при визначенні розмірів пенсій, і ставить майбутній розмір пенсій в залежності від величини заробітку, з якого сплачувались страхові внески, стажу, протягом якого вони сплачувались. Реформа солідарної пенсійної системи вимагає усвідомлення суспільством та політиками того факту, що ця система не є альтернативною системою соціального захисту, а має виконувати самостійну функцію.

Ніндинова В.І.

*Національна академія прокуратури України,
начальник відділу проблем функціональної діяльності прокуратури, державний
радник юстиції 3 класу*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВАМИ-БАНКРУТАМИ

Неплатоспроможність(банкрутство) –особливийстатуспідприємства. (Грек Б. М. Банкрутство. Цивільний та кримінально-правовий аспекти, 2006. – с. 7). У кожному конкретному випадку процес банкрутства суттєво зачіпає економічні, майнові, трудові, соціальні та інші права працівників, інтереси держави, що покладає на органи прокуратури обов'язок їх захи-

сту. Цей захист здійснюється шляхом реалізації повноважень правозахисної діяльності прокуратури, яка у сфері оплати праці підприємствами, що збанкрутіли, має певні особливості, обумовлені низкою специфічних ознак, притаманних інституту банкрутства. Їх знання та аналіз чинного законодавства, наукових праць з цієї тематики дають можливість класифікувати ці особливості таким чином.

1. Вважаємо, що головна з них стосується правового регулювання зазначених правовідносин і повинна враховуватись прокурором. Адже окрім загальних правових норм, вони регулюються і спеціальними. Це, зокрема, Конвенція Міжнародної організації праці № 173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця 1992 р., Рекомендація 1992 р. № 180 і Директива 80/987/ЄС з аналогічною назвою та Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який встановив базові умови ініціювання процедури банкрутства; врегулював специфіку банкрутства усіх категорій суб'єктів підприємницької діяльності; запровадив мораторій на задоволення вимог кредиторів; визначив підстави, порядок та черговість задоволення вимог, що виникли із зобов'язань банкрута перед працівниками; ввів спеціальні реорганізаційні процедури та нові органи контролю; передбачив умови і порядок ліквідаційної процедури.

Відповідно до його норм справа про банкрутство має виключну підсудність (розглядається місцевим господарським судом) та пріоритет перед позовним провадженням за окремими заявами кредиторів. У ній в одному провадженні зосереджуються всі заяви кредиторів та вимоги щодо визнання недійсними зацікавлених угод. Пред'явлення грошових вимог здійснюється кредиторами виключно у визначеному порядку, а їх погашення – згідно із встановленою черговістю.

У зв'язку з дією цього Закону положення інших нормативних актів діють субсидіарно і не повинні суперечити йому. Усі суб'єкти, вступаючи у правовідносини з суб'єктом банкрутства, мають враховувати його особливий статус та спеціальне законодавство, яке регулює відносини з ним (Поляков Б. М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні, 2011. – с. 78–79).

2. Наступна особливість стосується об'єктів правового захисту. Це суб'єкт господарювання, який знаходиться в процедурі банкрутства або набув спеціального статусу банкрута, його трудовий колектив та працівники. Саме на їх захист спрямовано передбачені в Законі: реабілітаційні заходи і відповідні процедури для відновлення платоспроможності підприємства; переважне право трудового колективу (якщо порушено справу про банкрутство державного підприємства) вимагати передачі йому цілісного майнового комплексу підприємства-боржника в оренду за умови взяття на себе його грошових зобов'язань та наявності згоди на це кредиторів (ч. 14 ст. 17); право працівників ініціювати справу про банкрутство (ч. 1 ст. 14); їх привілейоване

становище порівняно з іншими кредиторами (дія мораторію не поширюється на виплату заробітної плати); обов'язок розпорядника майна окремо внести до реєстру відомості про вимоги щодо виплати заробітної плати (ч. 6 ст. 14); встановлений порядок задоволення вимог працівників підприємства щодо виплати заборгованості із заробітної плати (п. 1 ч. 1 ст. 31).

3. До особливостей слід також віднести контрольну діяльність, що здійснюється в процедурах банкрутства, оскільки для таких цілей створено спеціальний державний орган з питань банкрутства, наділений відповідними повноваженнями, в тому числі із організації проведення експертизи фінансового становища державних підприємств і підприємств з часткою державної власності, що перевищує 25 % у статутному капіталі, та підготовки на запити суду, прокуратури або іншого уповноваженого органу висновку про наявність чи відсутність ознак прихованого, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства, що має враховувати прокурор при здійсненні нагляду.

Державний контроль за діяльністю учасників процедури банкрутства здійснюється ще й господарським судом. Так, лише суд визнає боржника банкрутом, і тільки визначені судом вимоги кредиторів підлягають задоволенню. Усі важливі дії учасників процедури банкрутства здійснюються також із попереднього дозволу або затвердження суду. Отже, детальний аналіз матеріалів господарських справ про банкрутство підприємств та прийнятих у них судових рішень, а також повідомлень суду дасть змогу прокурору визначитись щодо законності банкрутства і дій його учасників, відповідності заходів, ужитих до погашення заборгованості із заробітної плати, вимогам законодавства.

4. Особливий правовий статус підприємств-банкрутів, спеціальне законодавство, що регулює ці відносини, та наявність державного органу з питань банкрутства зумовлюють специфіку методики прокурорських перевірок таких підприємств. Її зміст повинен включати: особливість правозахисної діяльності прокуратури у цій сфері (визначена в тезах); перелік правових засобів нагляду, що будуть задіяні; логічно-структурну схему підготовки до перевірки; перелік питань для з'ясування спеціалістами і прокурорами в ході перевірок; організаційні, тактичні та технічні прийоми виявлення й усунення правопорушень.

Важливе значення має послідовність дій прокурора. Так, передусім перевіряються органи виконавчої влади та контролю, потім підприємства. Безпосередньо на них з'ясовується: законність банкрутства та дій органів управління (керівників) засновників або власників, арбітражних керуючих; сума заборгованості взагалі та із заробітної плати; чи є вона реальною; чи не допущено зловживань з коштами і майном; які заходи вживались до їх повернення, запобігання банкрутству, відновлення платоспроможності, погашення заборгованості із заробітної плати, дотримання черговості погашення боргів. У зв'язку з цим варто зазначити, що ст. 31 Закону передбачає

спрямування коштів, одержаних від продажу майна банкрута на виплату заборгованості із заробітної плати лише за три місяці роботи, які передують порушенню справи про банкрутство хоча і в першу чергу, але після задоволення вимог, забезпечених заставою. Водночас ст. 49 Закону розрахунки щодо оплати праці взагалі відносить до другої черги. Закон містить і інші недоліки та проблеми застосування, що обумовлюють як необхідність його удосконалення, так і подальших наукових розробок цієї тематики.

Lagutina I. V.

*National University «Odessa Academy of Law»,
associate professor of the department of labour law and social security law,
candidate of law*

THE ROLE OF SOCIAL PARTNERS IN VOCATIONAL TRAINING IN THE EUROPEAN UNION

Skills development is a key factor in the employability of employees and the sustainability of enterprises. One of the objectives of skills development systems is therefore to ensure that the skills acquired match the skills valued in the workplace. Skills development systems must also help employees and enterprises adjust to change and handle new conditions. These may be triggered by climate change, globalization, demographic trends, technological progress or financial crisis.

The aim of vocational training in the EU policy context is to produce a highly skilled and adaptable workforce. The Commission's 1993 White Paper on Growth, Competitiveness and Employment stressed the need for a significant increase in investment in human capital and greater and more effective efforts in vocational training. The Lisbon European Council in March 2000 set the European Union the strategic goal of becoming 'the most competitive and dynamic knowledge-based society in the world'. The Barcelona European Council in March 2002 gave a mandate to make European education and training a world reference by 2010, and to develop closer cooperation in vocational training.

A number of initiatives in the 1980s were precursors to what is now the Leonardo Programme, adopted in 1994. The aim of the Leonardo programme is to contribute to the implementation of an EU vocational training policy. On 12 November 2002, the Council of the European Union approved a Resolution on the promotion of enhanced European cooperation in vocational education and training, giving a formal mandate to pursue the objectives developed under the Leonardo Programme. The aim is to support and supplement action taken by the Member States, using transnational cooperation to improve quality, promote innovation and strengthen the European dimension of training systems and practices. The programme has been progressively opened to participation by 30 countries.